

580 Dictee Specialisten

Gezegden uit Persius: aperto vivere voto (rond voor zijn wensen en drijfveren uitkomen), cuticulam curare (het er goed van nemen), intus et in cute (door en door), tecum habita (trek u in uzelf terug) en terrae filius (iemand van lage of onbekende afkomst). Die uit Petronius en Phaedrus houdt u nog even tegoed. Een faëton is een visetende keerkringsvogel. Het pharming lijkt veel op phishing. Faradisch is als van Faraday. De Joodse wijsgeer Philo van Alexandrië werd de Joodse Plato genoemd. Een filomeel (filomele) is (literair) een nachtegaal. Nog maar snel de Phlegraeïsche velden even ten tonele voeren ... Phoe [h], 't mocht wat! Poehpoeh, was me dat werken. Phoebos digna locuti zijn mannen die dingen gezegd hebben, Phoebus waardig. Met de Thebaanse zwaan wordt Pindarus aangeduid. Ze lijdt aan het piriformissyndroom. Ze waren de platonische geliefden (genoemd naar Plato).

Ronsard was leading dichter in de Pléiade. Pompejaans is Pompeïsch. Waar herken je een priapus, een priaap, aan? Het priapisme is genoemd naar Priapus. Op het procrustesbed mag je van VD nog steeds iemand leggen. Volgens Protagoras is de mens de maat van alle dingen. Een proteus is genoemd naar Proteus en een zeer onbestendig, veranderlijk mens. Kijk vaker in je eigen psyché. Het ptolemeïsche gesternte omvat de 48 sterrenbeelden die aan de oude Grieken bekend waren en door Ptolemeus beschreven zijn. Bij de Grieken zijn pygmeeën fabelachtige dwergen. Ze behoort tot het pyknische type, en is dus beslist niet leptosoom. Een pylades is een trouwe metgezel. Het pyrronisme is zo genoemd naar Pyrrho en de pyrrusoverwinning naar Purrhus. Hoe luidt de stelling van Pythagoras? Het chemisch element renium is naar Rhenus (de Rijn) genoemd. De Kolossus van Rhodos kent iedereen wel.

Bij een makakensoort werd de resusfactor voor het eerst ontdekt. De Rhodesian ridgeback is een kortharige hond. Het eeuwige Rome is Roma aeterna. Er zijn Sinti en Roma. Romulus was stichter en eerste koning van Rome, de romulus is een lettertype. De Rubicon (Latijn: Rubico) overtrekken is een verstrekkende (zich ver uitstreckende) beslissing. De Sabijnse maagden werden door de eerste bewoners van Rome geroofd. Caudijns is betreffende Caudium, bij welke plaats de Samnieten de Romeinen versloegen en hen onder een juk (het Caudijnsel!) lieten doorgaan. Een aristarch is een streng, maar rechtvaardig criticus (naar: de Griekse filoloog en criticus Aristarchos van Samothrace). 'Liever lesbisch' was een radicaalfeministische leus. De dichteres Sappho (die van de saffische, sappische liefde) kwam van Lesbos. Een oude sater is een wellusteling, Sater (Satyr) een halfgod. Let wel: een satyr is ook halfgod met hoorns en bokspoten, behorend tot het gevolg van Dionysus of Bacchus.

De Saturnalia waren de feesten ter ere van Saturnus, bij de saturnalia bedienden meesters hun slaven. De saturnische tijd is een soort gouden eeuw. De scraper kwam langs. Een sibille (genoemd naar de Sibillen) is een raadselachtige vrouw, met sibillijnse uitspraken. Een sileen is een volgeling van Silenus, een woudgeest dus. Koolmonoxide en hepatitis B zijn silent killers. De silvicultuur is de bosbouw en de silvestermaand de laatste van het jaar. Simon Magus was Simon de Tovenaar, Simon de Magiër, de uitvinder van de simonie. Haar sirenengezing werd overstemd door het sirenegeloei. De Sirius is de Hondster. Als je nu nog niet weet dat Sisyphus de grondlegger van de sisyfusarbeid is, nou ja, dan ... De krates, de bocheljoen, beriep zich op Socrates. De wetgeving van Solon behelst een timocratie. Sophocles' Oedipus is een noodlotsdrama. Een spartacus is een oprechte opstandeling, een ware revolutionair.

Een stentor is een trompetdier: heeft dat een stentorstem, zoals oorspronkelijk Stentor zelf? Overigens is een stentor ook nog een man met een stem als een klok. De Stoa poikilè was de leerplaats van Zeno te Athene. Met hun stoïsche wijsheid waren de stoïcijnen (oorspronkelijk: Stoici) aanhangers van het zenonisme. Met striga's worden een soort vampieren aangeduid. De Afrikaanse nimmerzat is een tantalus. De oorspronkelijke lieveling van de goden, Tantalus, was de eerste die later aan een tantaluskwelling werd onderworpen. Een telamon is een atlant, een dragende mannenfiguur. De Tempe is een zeker dal in Thessalië, tussen Olympus en Ossa, door veel dichters om zijn schoonheid bezongen.

Een terminus (mv.: termini) is een grenspaal: Terminus was de god van de grensstenen. Wie was Terpsichore? Thanatos was de god van de dood (vergelijk: euthanasie). Een Thebaan woonde in Thebe, een thebaïde was een nederzetting van solitair levende monniken (synoniem: kluzenaarsdorp). De tempel van

Themis (godin van de rechtspraak) is het paleis van justitie. Thucydides gaf ons: ktèma eis aei (een bezit, een verworvenheid voor altijd). Thyllen zijn uitgroeisels van het parenchym die de vaten van het kernhout verstoppen. Sinds Tiberius heten de heersers over het Romeinse Rijk keizer. Een timon is een misantroop, een mensenhater. Een titan is een reusachtige figuur en heel geschikt voor een titanengevecht. Een tomus is een deel van een meerdelig boekwerk. Een triton is een zeegod van lagere rang. Wat verbindt Troilus en Shakespeare? In België is een tww'er een tewerkgestelde werkloze.

In het Latijn heet Odysseus Ulixes of Ulysses. Die vandalen hebben mijn Van Dale compleet geruïneerd. Men heeft Vergilius veel getravesteerd. Het jaar 69 n.Chr. was het vierkeizerjaar. Vesta was de godin van het vuur en van de huiselijke haard, maar ook de als vierde ontdekte planetoïde tussen Mars en Jupiter. Een victoria is een vierwielig laag open rijtuig, Victoria de Romeinse godin van de overwinning (de Griekse was Nike). Vulcanus is de Romeinse god van het vuur en van de metaalbewerking, maar ook een veronderstelde planeet binnen de baan van Mercurius. Denk ook aan een vulkaan en vulkaniseren. Een xantippe is een helleveeg, zo genoemd naar de boze vrouw van Socrates, Xanthippè (bruine merrie). Thalassa! Thalassa! (Thalatta! Thalatta!) was, wat de Grieken onder Xenophon uitriepen toen zij op hun terugtocht uit Azië naar het vaderland de zee terugzagen.

De vertaling daarvan luidt dan ook: de zee, de zee! De reuzen werden door Zeus van de Olympus gebliksemd. Een zoïlus is een kleingeestig criticus, een vitter. Een leerling-geisha wordt opgeleid in zang, dans en conversatie. In Tokio heet een jonge geisha trouwens maiko. Een aartsvader is een patriarch. De bijnaam van Voltaire was patriarch van Ferney. Wat Nazareens is, komt uit Nazareth. Een Nazareeër (Nazarener, ook wel: Nazoreeër,) kwam uit Nazareth (met name Christus). Ook gaven de tegenstanders deze naam wel aan de eerste christenen. Een newagethriller, is dat nu wat een thrillseeker zoekt? Heeft trendsetten een voltooid deelwoord? Nee! De trendsetter komt vaak in dat trendy café om trending topics te bespreken en andere trendwatchers te spreken. Hij vroeg of ik recentelijk nog getrendwacht had. Als je in de eVD op “*trend*” zoekt, vind je uiteraard ook het woord ‘lichttrendement’.

Leuke verspreking als je ‘emeritaat’ bedoelt, en je zegt ‘emiraat’ (hoe schrijf je ‘markies en ‘markizaat’?). Als Bijlage I staan in de papieren VD 2005 ongeveer 100 pagina’s met gevleugelde woorden, titels en citaten. Ik was daarin begonnen, maar die hebben zo’n vreemdetalenkarakter en hebben zo weinig ‘feeling’ met de Nederlandse taal, dat ik die verder laat rusten. Alle van belang zijnde uitdrukkingen zijn ongetwijfeld overgenomen in de oVD. Ik voer daarop met een aantal willekeurig gekozen, heel bekende citaten een check uit: après nous le déluge (na ons de zondvloed, wie dan leeft, dan zorgt), nach Canossa gehen wir nicht (verdwenen; wel: de gang naar Canossa maken – canossagang, publiekelijk boete doen), ora et labora (bid en werk, sinds de late middeleeuwen vooral spreuk van de benedictijnen), nil sine Deo (verdwenen; niets zonder God), nil nisi bene (over de doden niets dan goeds).

En ook: Ordnung muss sein (orde moet er zijn), vide et crede (verdwenen; zie en geloof), propria cures (verdwenen; zorg voor je eigen zaken, wel: Propria Cures (studentenblad Universiteit van Amsterdam is altijd tegendraads geweest), quos ego ... (verdwenen; ik zal ze ... – als bedreiging), simplex sigillum veri (verdwenen; eenvoud is het kenmerk van het ware, zinspreuk van Boerhaave), vade ad formicam (verdwenen; ga tot de mieren ...), vade in pace (verdwenen; ga heen in vrede) en ‘veni, vidi, vici’ (Caesar: ik kwam, zag en overwon).